

МИНИСТЕРСТВО НА ОТБРАНАТА

ВИСШЕ ВОЕННОМОРСКО УЧИЛИЩЕ „Н. Й. ВАПЦАРОВ“

НИКОЛАЙ ВЕЛИКОВ

МОРСКИ ТАКТИЧЕСКИ
КОМУНИКАЦИИ

ВАРНА · 2020

ВЕЛИКОВ, Н. Морски тактически комуникации.
Варна: ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, 2020.

Монографията „МОРСКИ ТАКТИЧЕСКИ КОМУНИКАЦИИ“ съдържа систематизирано изложение на правилата и процедурите за комуникации и сигнализация в морските тактически формирования. Изложението е тясно свързано с принципите и правилата на тактическото маневриране и управление и е в съответствие с основните съюзни регламентиращи документи. Целта е да се разкрие същността на изпълняваните дейности в максимална близост до националната терминология, установените принципи, правила и традиции във Военноморските сили на страната.

Монографията може да бъде използвана при подготовката на курсантите от ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, на офицерите и други длъжностни лица от формированията на Военноморските сили – за ефективно усвояване и прилагане в практиката на комуникациите и сигнализацията в условията на мултинационални тактически формирования, а също и в ежедневната дейност на военноморските сили.

Изказвам своята благодарност към капитан I ранг о.р. Николай Йорданов, високо подготвен професионалист и мой учител, който има голяма заслуга за изясняването на редица въпроси и понятия, намерили място в тази монография.

*Посвещава се
на 140-годишнината от създаването на Висшето
военноморско училище „Никола Й. Вапцаров“*

© Николай Атанасов Великов, автор, 2020

© ВВМУН. Й. Вапцаров“, 2020

c/o Jusautor

ISBN 978-619-7428-49-0

Рецензия на монографичен труд на тема:
МОРСКИ ТАКТИЧЕСКИ КОМУНИКАЦИИ

Автор: капитан I ранг Николай Великов
Изд. ВВМУ „Н.Й. Вапцаров“ – Варна 2020 г. ISBN 978-619-7428-49-0

Рецензент: проф., д.т.н. инж. Андон Лазаров

Монографичният труд на капитан I ранг Николай Великов предлага задълбочено и професионално изложение на основните концепции за организацията, бойното и тактическото осигуряване и осъществяване на широк спектър от морските комуникации при изпълнение на бойните и тренировъчни задачи от тактическите групи на море, включително и при взаимодействие със сили и средства извън тактическата група.

Сигнализацията при управление на действията на военноморските тактически формирования, сили и средства има определяща роля за успешното изпълнение на тренировъчните и бойни задачи. Това определя и вниманието, което авторът отделя на основните сигнали за тактическо управление на елементите от бойния ред на плавателните съдове и правилата за използване на морската сигнализация при взаимодействие с военноморските сили на страните от Северноатлантическия съюз. Важно място в съдържанието на монографичния труд заема организацията на комуникациите при тактическото маневриране и основната терминология за управление и взаимодействие с военноморските формирования на съюзните държави, определящи успешното изпълнението на съвместните тактически и тренировъчни и бойни мисии.

Разгледани са основните документи и инструкции, регламентиращи планирането и изпълнението на морските тактически комуникации при взаимодействие със сили, средства и йерархически инстанции, извън тактическата група. Специално място е отделено на комуникациите чрез Морската система за тактически съобщения, радиокомуникациите, комуникациите с морската авиация, подводници, пристанища, търговски кораби, комуникации за заявяване на логистична поддръжка, навигационна, метеорологична и океанографска информация от съответните източници.

В монографичния труд на професионално ниво са изложени традиционните за българския военноморски флот тактически морски комуникационни и информационни сигнали и команди. Съществено място заемат комуникационните и информационни сигнали и команди за взаимодействие при съвместно изпълнение на бойни и тренировъчни задачи с военноморските сили на страните от НАТО. Монографичният труд по структура, съдържание и стил на изложение отговаря напълно на нормативните изисквания за подготовка на военноморски кадри.

Заклучение

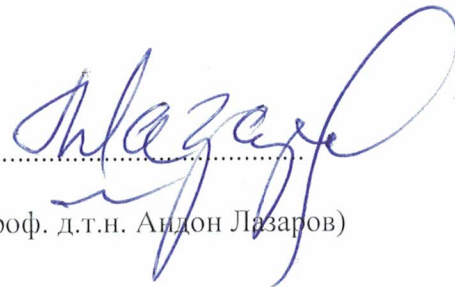
Оценявам положително предоставената ми монография. Като отчитам полезността на предоставения ми за рецензиране труд за военноморските сили на страната, препоръчвам неговото отпечатване като самостоятелна книга. Така резултатите от изследванията на автора в областта на морските комуникации ще бъдат публично достъпни на широката академична и професионална аудитория.

29.01.2020 г.

Варна

Рецензент:.....

(проф. д.т.н. Андон Лазаров)

РЕЦЕНЗИЯ

на монографичен труд на тема „Морски тактически комуникации”,
автор капитан I ранг доц. д-р инж. Николай Великов,
изд. на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ – Варна, 2020 г. ISBN 978-619-7428-49-0

Рецензент

проф. д-р инж. Чавдар Илиев Александров, ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“

Обща характеристика на монографичния труд

Представената ми за рецензия книга „Морски тактически комуникации” представлява завършена монография и отразява резултатите от дългогодишната служба на автора като морски свързочен офицер и работата му като преподавател в системата на висшето военно образование и като администратор на отговорни ръководни постове в същата система. Монографията е оформена като книжно тяло с обем от 114 страници и съдържа текст, таблици, диаграми и графични изображения и списък с включените в текста съкращения. Списъкът на използваната литература от 62 заглавия на кирилица и латиница представя една изчерпателна библиография, включваща статии в периодични издания, публикации в сборниците на международни конференции и стандартизационни и регламентиращи документи на програмата „Партньорство за мир“, които целяха да подкрепят подготовката на България за бъдещо членство в НАТО чрез подобряване на оперативните способности и готовност на въоръжените сили и съвместимостта им с НАТО, както и определен брой съюзни публикации на Алианса. Монографията съдържа пълно и всестранно изследване на теоретичните аспекти и практическите приложения за реализация на морските тактически комуникации по време на учения и при провеждане на бойни действия с участието на Военноморските сили на Р. България. С нея авторът представя една своя интерпретация на комуникационните стандарти, правила и процедури, регламентирани в съюзните публикации на НАТО в светлината на съществуващата и прилагана от години практика във ВМС на Република България. Тя има за основна цел да улесни и подпомогне подготовката на различните категории комуникационни специалисти и длъжностни лица за изпълнение на сложни задачи в състава на многонационални тактически групи на море.

Книгата съдържа въведение, пет глави и заключение. Въведението представя в исторически план процесът на присъединяване на въоръжените сили на Р. България към инициативата „Партньорство за мир“ и НАТО и включва подробен анализ на основните проблеми, произтичащи от историята, традициите и спецификата на функциите, които военноморските ни сили е трябвало да решават през годините на своето изграждане и развитие. Посочени са и конкретни примери за трудностите, които срещат българските ВМС при подготовка за присъединяване и които произтичат главно от спецификата на използваната терминология, правилата, процедурите и практическите действия на флота в определени ситуации.

Първа глава представя накратко тактическата организация и управление на военноморските сили, както и основните принципи и правила за маневриране. Разгледани са и тактически операции и процедури, свързани с използването на основните видове сигнали. Сигналите са систематизирани в три отделни групи, което улеснява оперативното им използване.

Втора глава описва организацията на морските комуникации и използваната терминология. Представена е обобщена схема на взаимодействие между участниците в една военна операция, както и терминологията, използвана в управлението на силите със средствата на тактическите комуникации. Целта е запознаване с нейната специфика, същност и начин на произнасяне, особено във връзка с използването на често срещаните в този тип комуникации съкращения.

В трета глава авторът описва подробно комуникациите и сигнализацията при тактическо маневриране по време на учения или бойни действия. Съдържанието е богато илюстрирано, както с използването на графични, така и на таблични форми и ще може да се използва в бъдеще като наръчник на офицерите на мостика. Същото се отнася и за съдържанието на четвърта глава, където са представени най-често използваните сигнали и кодове, както при зрителни комуникации, така и при тактически радиокомуникации на море.

В Пета глава са представени основните документи, регламентиращи морските тактически комуникации. Описани са процедурите по планиране на тактическите комуникации и взаимодействието със сили и инстанции, участващи в операцията извън тактическата група. Подчертава се важноста на спазване на основните принципи на планиране за изграждане на ефективна организация на комуникациите и за избягване на грешки, водещи до нарушаване на взаимодействието между отделните единици в тактическата група, което да затрудни и застраши успешното изпълнение на поставените задачи. Изброени са техническите средства за комуникации в направления „Кораб – Кораб“ и „Кораб – Бряг“, както и оперативното им използване за решаване на определени задачи. Представени са още и голям брой радиомрежи с различно предназначение. Съществена част от пета глава е посветена на комуникацията с търговските кораби, комуникациите за осигуряване на логистична поддръжка, навигационна, метеорологична и океанографска информация.

В заключението е направено обобщение на темите, разгледани в отделни глави на монографията. Пояснени са причините за недостатъчно-задълбоченото представяне на някои елементи на морските комуникации, които не са пряко или косвено свързани с организирането, осигуряването и провеждането на комуникациите при изпълнение на задачи от тактически групи на море, включително повечето аспекти на взаимодействие със сили извън тактическата група. Посочени са и вижданията на автора за възможните приложения на неговия труд в ежедневните практически действия на военноморските сили на Р. България.

Основни научни и научно-приложни приноси, критични бележки и препоръки

Като обобщение може да се направи извода, че рецензираната монография представя достатъчно добре опита на автора в областта на морските тактически комуникации, както по отношение на използваните технологии, така и на правилата и процедурите, предвидени в регламентиращите документи. Конкретната значимост на приносите за науката и практиката се изразява в успешния опит за систематизиране на технологиите, правилата, процедурите и специфичната терминология, използвани в морските тактически комуникации в годините след присъединяване на Р. България към НАТО, както и наличието на голямо количество данни, които биха могли да се използват успешно като практическо ръководство от вахтените офицери по време на съвместни учения и бойни действия с участието на сили от други държави-членки на Алианса. Книгата може да бъде използвана успешно и в учебния процес на курсанти,

обучаващи се в специализации „Военноморски комуникационни и радиотехнически системи“ и „Корабоводене“.

Работата не е лишена и от някои недостатъци, свързани главно с качеството на графичните илюстрации, както и с факта, че в някои от тях се използват пояснения, написани на български, а в други – на английски език. Би било добре пояснителните текстове да бъдат стандартизирани за всички графики. Съгласно изискванията за подобен труд, в текста трябва да има позовавания на други научни трудове. Както беше споменато в началото, книгата съдържа изчерпателна библиография, но позоваванията в текста отсъстват.

Заключение

Капитан I ранг доц. д-р Николай Ат. Великов е представил за рецензиране завършен монографичен труд, отразяващ резултатите от дългогодишната му работа като морски свързочен офицер във ВМС на Р. България, преподавател и администратор в системата на висшето военно образование. Монографията е оформена като книжно тяло с необходимия обем и съдържание, както и списък с използваната литература в съответствие с нормативните изисквания. Разработката е на високо теоретично ниво и има конкретна практическа приложимост, което ми дава достатъчно основание да дам висока оценка на ръкописа и да предложа той да бъде отпечатан и издаден в планирания тираж.

22.04.2020 г.
Варна

Рецензент: .....
/проф. д-р инж. Ч. Александров/